

Replik: Att se problemen är inte att vara bakåtsträvare

Svenska Dagbladet den 28 augusti 2017

Johanna Jaara Åstrand, ordförande i Lärarförbundet, har skrivit en replik till vår artikel i SvD den 21/8, vilken i sin tur bygger på vår nyutkomna bok "Kunskapssynen och pedagogiken – varför skolan slutade leverera och hur det kan åtgärdas" (Dialogos).

Jaara Åstrand talar om en svensk skola byggd på lust, glädje och kritiskt tänkande och om elevernas förmåga att självständigt söka och värdera fakta. Hon menar att läroplanens krav är höga, vilket hon ser som en garant för hög kvalitet. De som kritiserar dagens skola är bakåtsträvare.

Hon skriver som om vi inte hade fått en opartisk bedömning i OECD:s rapport från 2015 "Improving Schools in Sweden: An OECD Perspective". Där talar man om en kraftig nedgång ("a stark decline"), speciellt märkbar i Pisa 2012. Antalet högpresterande hade halverats och antalet lågpresterande som inte nådde upp till den låga nivån 2 i matematik var en fjärdedel av eleverna. Sverige hade gått från att ligga klart över OECD:s medelnivå till att ligga klart under. Man konstaterade att inget land i undersökningen hade sjunkit så brant som Sverige och att Sverige hade det svagaste studieresultatet bland de nordiska länderna, trots att Sverige satsar en mycket hög andel av sina offentliga utgifter på utbildning.

I den följande Pisa-undersökningen gick det något bättre för Sverige, men den allmänna bilden är oförändrad. Särskilt anmärkningsvärt är att det är de svagaste eleverna som släpar efter mest i jämförelse med OECD-snittet. I matematik (TIMSS) är de svagaste eleverna i dag på samma låga nivå som motsvarande elever i USA. För 20 år sedan var relationen den omvända, då presterade Sverige långt över snittet och det var de svagaste som presterade särskilt väl jämfört med de svagaste i andra OECD-länder.

Bland alla råd som OECD ger Sverige märks särskilt bättre ordning så att elever kan koncentrera sig, klarare krav, klarare utvärdering, stabil och jämförbar betygsättning och högre ambitioner så att elever når sin inneboende potential. När det gäller lärarnas situation säger man tydligt att läraryrket har låg status, låg lön jämfört med liknande yrken och hög arbetsbörda. Man talar också om att inträdeskraven till lärarutbildningarna borde höjas, lärarutbildningsanstalterna borde vara färre, lärarutbildningen göras mer attraktiv och lärarfortbildningen mer relevant. Skolinspektionen borde få nya instruktioner och fokusera på elevernas prestationer.

OECD pekar på en rad länder som skulle kunna vara modeller för Sverige i förändringen av skolan. Det var längesedan Sverige var modell för andra.

OECD:s rapport är förfärande läsning för alla svenskar, och fastän det gått två år sedan den publicerades har problemen inte åtgärdats. Det är tråkigt att personer i ansvarsställning viftar bort kritiken och istället anklagar dem som påpekar problemen för att vara bakåtsträvare.

Vi utgår från dagens situation och föreslår konkreta åtgärder grundade på erfarenheter av vad som visat sig fungera väl och insikter från modern neuro- och kognitionsvetenskap. Detta är i linje med skollagens krav på att "skolans verksamhet ska baseras på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet".

Inger Enkvist, professor emerita i spanska vid Lunds universitet

Magnus Henrekson, professor i nationalekonomi, Institutet för Näringslivsforskning

Martin Ingvar, professor i integrativ medicin, Karolinska Institutet

Ingrid Wällgren, doktorand i idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet